

ALUEELLISEN HYVINVOINTIKERTOMUKSEN VÄHIMMÄISTIETOSISÄLTÖ, Asetusluonnos 3.10.2022

Indikaattori	Teema	Väestöryhmä	Tietolähde	Lisätietoa	Kunnan listalla	KUVA-listalla	Sotkanet
Hyvinvoinnin tila							
Ikäryhmittäinen väestöennuste 2030	Elinolot	kaikki	Väestötilasto (Tilastokeskus). Sotkanet 746 (kaikki ikäryhmät), Sotkanet 740-743 (ikäryhmät 0-64v), Sotkanet 749 (ikäryhmä 65+), Sotkanet 745 (ikäryhmä 75+), Sotkanet 789 (ikäryhmä 85+).	Väestöennuste kuvaa tulevaa väestönkehitystä. Indikaattori ilmaisee ennusteen ikäryhmän osuudesta prosentteina koko väestöstä (miehet ja naiset yhteensä) vuoden 2030 viimeisenä päivänä. Tilastokeskuksen väestöennusteet ovat ns. demografisia trendilaskelmia, joissa lasketaan mikä olisi alueen tuleva väestö, jos viime vuosien väestönkehitys jatkuisi samanlaisena. Tilastokeskuksen käyttämä väestöennustemenetelmä on ns. demografinen komponenttimalli, jossa väestön tuleva määrä ja rakenne lasketaan ikäryhmittäisten syntyvyys-, kuolevuus- ja muuttokerrointen avulla. Kertoimet on laskettu viime vuosien väestönkehityksen perusteella. Ennusteessa ei ole pyritty arvioimaan taloudellisten, sosiaalipoliittisten, aluepoliittisten tms. tekijöiden vaikutusta väestönkehitykseen.			1
Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä	Elinolot	lapset	Väestötilasto (Tilastokeskus). Sotkanet 74.	Indikaattori ilmaisee yhden vanhemman lapsiperheiden osuuden prosentteina kaikista lapsiperheistä. Lapsiperheiksi luokitellaan perheet, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia. Perheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avioliitossa olevat henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot ilman lapsia			1 1
Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä	Elinolot	lapset	Toimeentulotukirekisteri (THL). Sotkanet 423.	Indikaattori ilmaisee kalenterivuoden aikana toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuuden koko väestön lapsiperheistä. Lapsiperhe on perhe, jossa huoltajia on joko yksi tai kaksi ja ainakin yksi lapsista on alaikäinen (alle 18-vuotias). Lapsiköyhyys on merkittävä lastensuojelun ja huono-osaisuuden riskitekijä.	1		1
Perheitä kodin- ja lastenhoitopalveluissa, % lapsiperheistä, kuntien kustantamat palvelut	Elinolot	lapset	Sosiaalipalvelujen toimintatilasto (THL). Sotkanet 3519.	Indikaattori ilmaisee niiden perheiden, jotka ovat vuoden aikana saaneet kotipalvelua muutoin kuin lastensuojelun tukitoimena osuuden koko väestön lapsiperheistä. Kotipalvelulla tarkoitetaan asumiseen, hoitoon ja huolenpitoon, toimintakyvyn ylläpitoon, lasten hoitoon ja kasvatukseen, asiointiin sekä muihin jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamista tai niissä avustamista. Kotipalvelua annetaan sairauden, synnytyksen, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakyvyn alentavan syyn tai erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella. Kotipalveluun sisältyvinä tukipalveluina annetaan ateria-, vaatehuolto- ja siivouspalveluja sekä sosiaalista kanssakäymistä edistäviä palveluja.			1 1
Ulkomaista syntyperää olevien lasten ja nuorten osuus eri ikäryhmissä	Elinolot	lapset	Kototietokanta (TEM): https://kototietokanta.stat.fi/PXWeb/pjweb/fi/Kototietokanta/ OHJE: Väestörakenne → Syntyperän mukaan → Taulukko "11km -- 001 -- Syntyperä ja taustamaa iän ja sukupuolen mukaan: maakunnat ja suurimmat kaupungit" → Alue: valitse oma alue → Taustamaa: Ulkomaalaistaustaiset yhteensä → Sukupuoli: Yhteensä → ikä: ikäryhmät 0-24 v (paina ctrl-painike pohjaan niin saat valittua useamman ikäryhmän kerralla) → Syntyperä: ulkomaalaistaustaiset yhteensä → Vuosi: uusin vuosi	Indikaattori ilmaisee ulkomaalaista syntyperää olevien lasten ja nuorten lukumäärän suhteutettuna ikäryhmän väestömäärään seuraavissa ikäryhmissä: 0-2 vuotiaat, 3-6 vuotiaat, 7-15 vuotiaat, 16-24 -vuotiaat. Tiedot saatavissa alueittain ja suurimmista kunnista.			1
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet, % 25-64-vuotiaista	Elinolot	työikäiset	Toimeentulotukirekisteri (THL). Sotkanet 234.	Indikaattori ilmaisee kuinka suuri osuus työiässä olevasta väestöstä on toimeentulotuen piirissä pitkäaikaisesti. Pitkäaikaisasiakkaiden osuus väestöstä mittaa paremmin todellista köyhyttä kuin kaikkien toimeentulotukiasiakkaiden osuus väestöstä. Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden kohdalla korostuu myös kasautuva syrjäytymisriski, mihin liittyvät ilmiöinä niin pitkäaikaistyöttömyys kuin kotitalouden jäsenten ylisukupolvisen syrjäytymisen riski.	1		1
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15-64-vuotiaista	Elinolot	työikäiset	Työnvälitystilasto (TEM). Sotkanet 3071.	Indikaattori ilmaisee vaikeasti työllistävien osuuden (%) 15 - 64-vuotiaista väestöstä. Vaikeasti työllistävien osuus työikäisistä kuvaa rakenteellista työttömyyttä. Työttömyyttä voidaan pitää rakenteellisenä, jos se ei vähene, vaikka samanaikaisesti työllisyysaste on korkea ja joillakin aloilla vallitsee työvoimapula. Vaikeasti työllistyvät ovat työikäisiä, jotka liikkuvat työttömyyden, työvoimapolitiittisten palveluiden ja lyhyiden työsuhteiden välillä ja heillä on vaikeuksia työllistyä avoimilla työmarkkinoilla. Elinkeinorakenteen muutos ja työelämän vaativuus voivat olla syynä siihen, että työttömän ammatillista osaamista vastaavia työpaikkoja ei ole tarjolla. Lisäksi ikä, vajaakuntoisuus, terveydelliset ja psykososiaaliset ongelmat voivat vaikeuttaa työllistymistä.	1		1
Ulkomaalaiset työttömät työnhakijat, % ulkomaalaisten työvoimasta	Elinolot	työikäiset	Työssäkäyntitilasto (Tilastokeskus). Sotkanet 5099.	Indikaattori ilmaisee ulkomaalaisten työnhakijoiden prosenttiosuuden ulkomaalaisten työvoimasta (18 - 64-vuotiaat). Työ parantaa suomalaisen kulttuurin sopeutumista ja osallisuuden kokemusta suomalaisessa yhteiskunnassa, sekä nopeuttaa kielitaidon kehittymistä.	1		1
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä	Elinolot	iäkkäät	Asunnot ja asuinolot -tilasto (Tilastokeskus). Sotkanet 237.	Indikaattori ilmaisee yksinasuvien 75 vuotta täyttäneiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä asuntoväestöstä. Yhden hengen asuntokunnan muodostaa asuinhuoneistossa yksin vakinaisesti asuva henkilö.	1		1
Tervehampaiset 12-vuotiaat, % vastaavanikäisistä suun terveydenhuollon tarkastuksessa käyneistä	Elintavat	lapset	Perusterveydenhuoltotilasto (THL). Sotkanet 5022.	Indikaattori ilmaisee tervehampaiden 12-vuotiaiden osuuden vastaavanikäisistä suun terveydenhuollon tarkastuksessa käyneistä. Tervehampainen: DMF+dmf=0 (ei kariotuneita, puuttuvia eikä paikattuja hampaita). Suun terveydentila kertoo elintavoista ja elämäntilanteesta laajemminkin.			1 1
Lihavuuden yleisyys (%) 2 - 16-vuotiailla	Elintavat	lapset	Perusterveydenhuoltotilasto (THL). Sotkanet 3232, 3234, 3236.	Indikaattori ilmaisee lihavuuden (ISO-BMI ≥30 kg/m ²) yleisyyden 2-16-vuotiailla lapsilla prosentteina. Indikaattorin tiedot perustuvat lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon terveystarkastuksissa mitattuihin pituus- ja painotietoihin. Lihavuus on määritelty suomalaisten lasten aikuisen painoindeksiä vastaavan painoindeksin (ISO-BMI) kriteeristön mukaan. Lihavuus on yhteydessä lasten ja nuorten hyvinvointiin ja terveyteen monin tavoin jo lapsuudessa ja myöhemmin aikuisuudessa. Lihavuus on yhteydessä myös heikentyneeseen elämäntalouteen; lasta tai nuorta saatetaan kiusata tai syrjiä. Lapsuus- ja nuoruusiässä alkaneella lihavuudella on taipumusta jatkua aikuisikään. Lasten ja nuorten tervettä kasvua voidaan edistää kunnassa usean toimijan yhteistyöllä; esimerkiksi tukemalla lasten, nuorten ja perheiden voimavaroja ja kokonaisvaltaista hyvinvointia, hyvää ravitsemusta sekä monipuolista ja turvallista liikumista. Niiden mahdollistaminen on investointi tulevaisuuteen. Kunnassa ja hyvinvointialueilla tehtävillä päätöksillä on vaikutusta lasten hyvinvointiin, terveyteen ja elinympäristöön. Lasten ja nuorten terveen kasvun tukeminen, lihavuuden ehkäiseminen ja hoito edellyttävät yhteisiä tavoitteita ja toimivaa yhteistyötä kunnan ja hyvinvointialueiden välillä.	1		1
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Elintavat	lapset	Kouluterveyskysely (THL). Sotkanet 3906.	Lihavuus vaikuttaa haitallisesti nuoren terveyteen, fyysiseen toimintaan (liikunnallisuus ja fyysinen suorituskyky) ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Lihavuus saattaa heikentää nuorten elämäntalutusta; nuorta saatetaan kiusata tai syrjiä sen vuoksi, että hän on lihava. Lihavuus lisää monien myöhempien sairauksien, esimerkiksi sydän- ja verisuonitautien, rasvamaksan, astman ja uniapnean, vaaraa. Tytöillä lapsuudessa tai nuoruudessa alkanut lihavuus saattaa altistaa munasarjojen monirakkautaudille. Lapsuus- ja nuoruusiän lihavuudella on myös taipumusta jatkua aikuisikään. Lasten ja nuorten lihomisen ehkäisy ja hoito on ehkäisevää terveydenhuoltoa, terveyden säätämistä aikuisuuteen ja vanhuuteen. Erot toisen asteen opiskelijoiden välillä kuvaavat tarvetta ja onnistumista terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisessa.			1 1

<p>Ei syö koululounasta viiten päivän viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista</p>	<p>Elintavat</p>	<p>lapset</p>	<p>Kouluterveyskysely (THL). Sotkanet 3904.</p>	<p>Indikaattori ilmaisee koululounaan vähintään yhtenä päivänä kouluviikon aikana syömättä jättävien peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymyksen vastanneista ko. ikäluokassa. Koululounaan syöminen on yhteydessä muihin elintapoihin, koulussa jaksamiseen ja oppimiseen. Ravitsemuksen lisäksi kouluruokailulla on myös opetuksellinen ja kasvatuksellinen tehtävä. Kouluruokailu on osa kuntien strategiseen päätöksentekoon perustuvaa toimintaa ja alueellista kehitystä. Kunta voi edistää oppilaiden hyvää ravitsemusta panostamalla kouluruokailun laatuun sekä siihen liittyvään ravitsemus- ja ruokakasvatukseen riittävällä resursoinnilla. Kouluruokailun edistäminen edellyttää yhteistyötä terveydenhuollon, ruokapalveluiden edustajan ja opetustoimen välillä, esim. ruokapalvelujen osallisuus hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmässä. VRN, OPH ja THL. Kouluruokailuositus: https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-791-6</p>	<p>1</p>
<p>Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p>	<p>Elintavat</p>	<p>lapset</p>	<p>Kouluterveyskysely (THL). Sotkanet 4823, 4730-4732.</p>	<p>Indikaattori ilmaisee niiden lasten/nuorten osuuden prosentteina kysymyksen vastanneista ko. ikäluokassa, jotka ovat käyttäneet jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vähintään kerran. Indikaattori kuvaa alueellisen yhteistyön onnistumista terveyden edistämässä, hyvinvoinnin tilaa, tarvetta terveyden edistämiseen, elintapohjaukselle ym. edistävälle toimille sekä opiskeluhoollon tarvetta. Ero toisen asteen opiskelijoiden välillä (ammattioppilaitos ja lukio) kuvaa tarvetta ja onnistumista terveyserojen kaventamisessa.</p>	<p>1</p>
<p>Päivittäin tupakoinnin osuus (%), 20 vuotta täyttäneistä, koulutusryhmittäin</p>	<p>Elintavat</p>	<p>työikäiset ja iäkkäät</p>	<p>Terve Suomi (THL). Sotkanet 4408, 4409, 4410.</p>	<p>Indikaattori ilmaisee 20 vuotta täyttäneiden päivittäin tupakoinnin osuuden prosentteina suomalaisesta väestöstä koulutusryhmittäin. Tupakointi on keskeinen kansansairauksia lisäävä tekijä. Matalasti koulutetuilla tupakointi on muuta väestöä yleisempää.</p>	<p>1</p>
<p>Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus, % 20 vuotta täyttäneistä, koulutusryhmittäin</p>	<p>Elintavat</p>	<p>työikäiset ja iäkkäät</p>	<p>Terve Suomi (THL). Sotkanet 5531, 5532, 5533.</p>	<p>Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden 20 vuotta täyttäneistä koulutusryhmittäin, jotka eivät liiku viikoittain säännöllisesti terveysliikuntasuosituksen mukaisesti. Liikunta-aktiivisuudella on selkeä yhteys sairastavuuteen, hyvinvointiin ja kuolessuuteen. Liikunta-aktiivisuus mm. pienentää riskiä sairastua sydän- ja verisuonitauteihin sekä tuki- ja liikuntaelsairauksiin, vaikuttaa myönteisesti toimintakykyyn, työkykyyn, mielialaan ja auttaa hallitsemaan painoa. Säännöllisesti liikkuvilla henkilöillä on myös vähemmän pitkiä sairauspoissaoloja töistä. Terveytensä kannalta riittävästi liikkuva, ylipainoinen ja huonokuntoinen kuntalainen tarkoittaa suurempaa riskiä sairastua ja siten kasvavia sosiaali- ja terveyskustannuksia. Liikunta on keskeisessä asemassa ennaltaehkäisyä, hoitona ja kuntoutuksena valtaosassa merkittävimpiä kansansairauksiamme. Suositellaan katsottavaksi ikäryhmiä tarkemmin: 20-64, 65+, 75+.</p>	<p>1</p>
<p>Lihavien osuus (kehon painoindeksi BMI $\geq$ 30kg/m²), % 20 vuotta täyttäneistä, koulutusryhmittäin</p>	<p>Elintavat</p>	<p>työikäiset ja iäkkäät</p>	<p>Terve Suomi (THL). Sotkanet 4463, 4464, 4465.</p>	<p>Indikaattori ilmaisee lihavien (kehon painoindeksi BMI $\geq$ 30 kg/m²) osuuden 20 vuotta täyttäneistä koulutusryhmittäin. Lihavuus lisää huomattavasti riskiä sairastua muun muassa sydän- ja verisuonitauteihin, tyypin 2 diabetekseen sekä tuki- ja liikuntaelsairauksiin. Merkittävä lihavuus aiheuttaa myös liikkumisrajoitteita. Lihavien osuus Suomessa on kasvanut ja lihavuus on merkittävä kansanterveysongelma. Lihavuuden ehkäisy on erittäin tärkeää pyrittäessä ehkäisemään kroonisia sairauksia ja toimintakyvyn alenemista. Lihavuudella on yhteys myös koettuun hyvinvointiin. Lihavuutta voidaan vähentää terveellisillä ruokatuotumuksilla ja lisäämällä liikuntaa.</p>	<p>1</p>
<p>Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C), % 20 vuotta täyttäneistä</p>	<p>Elintavat</p>	<p>työikäiset ja iäkkäät</p>	<p>Terve Suomi (THL). Sotkanet 4411.</p>	<p>Indikaattori (AUDIT-C) ilmaisee alkoholia todennäköisesti liikaa käyttävien osuuden prosentteina 20 vuotta täyttäneistä. Alkoholi vaikuttaa monin tavoin alkoholia käyttävien hyvinvointiin, terveyteen sekä työ- ja toimintakykyyn. Säännöllinen alkoholin käyttö suurentaa myös merkittävästi maksakirroosin, aivoverenvuodon, kroonisen haimatulehduksen ja verenpainetaudin riskiä ja se on liitetty erityisesti ruoansulatuskanavan alueen ja naisten rintasyöpäriskin suurenemiseen. Monien terveyshaittojen vaara kasvaa alkoholin kulutuksen lisääntyessä. Alkoholin käyttö on yhteydessä myös mielenterveyshäiriöiden, tapaturmien ja väkivallan kasvaneeseen riskiin. Alkoholi on haitallisia vaikutuksia myös yhteiskunnalle, läheisille ja muille ihmisille kuin juojalle itselleen. Suositellaan katsottavaksi ikäryhmiä tarkemmin: 20-64, 65+, 75+.</p>	<p>1</p>
<p>Alkoholikuolemat, menetetety elinvuodet (PYLL) ikävällillä 25 - 80 vuotta / 100 000 vastaavanikäistä, pienituloiset</p>	<p>Elintavat</p>	<p>työikäiset</p>	<p>Kuolemansyyt (Tilastokeskus), Väestörakenne (Tilastokeskus), Tulonjakotilasto (Tilastokeskus). Sotkanet 3962.</p>	<p>Indikaattori ilmaisee 25 - 79-vuotiaana tapahtuneiden alkoholisisäiden takia menetettyjen elinvuosien lukumäärää alimmassa tuloviidenneksessä 100 000 asukasta kohti. Alkoholin on arvioitu aiheuttavan yhteiskunnalle vähintään 2 miljardin euron välittömät ja välilliset kustannukset vuosittain. Alkoholikuolemiin liittyvien kuolemien kustannukset lasketaan mukaan väestöryhmiin, joista ne muodostavat suurimman osan. Alin tuloviidenneks on selvästi muita väestöryhmiä heikommassa asemassa alkoholikuolemien suhteen. Sosiaali- ja terveyspalveluissa on tarpeen kiinnittää huomiota alkoholin käytön puheeksiottoon, riskikäytön varhaiseen tunnistamiseen ja ohjaavan neuvonnan tarjoamiseen (= mini-interventio) sekä toisaalta tarpeelliseen avun, tuen, hoidon ja kuntoutuksen järjestämiseen. Näiden osalta sosiaali- ja terveyspalveluiden olisi sovitettava yhtenäiset palvelukohtaiset toimintatavat huomioiden myös AUDIT-testien tulosten ja tehtyjen mini-interventioiden kirjaaminen potilastietojärjestelmiin. Mahdollisuuksia puheeksiottoon ja mini-interventioon on perus- ja työterveyshuollon lisäksi sosiaalipalveluissa ja päivätyössä.</p>	<p>1</p>
<p>Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p>	<p>Terveydentila</p>	<p>lapset</p>	<p>Kouluterveyskysely (THL). Sotkanet 4817, 286, 3931, 3916.</p>	<p>Indikaattori ilmaisee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai melko tai erittäin huonoksi kokevien lasten/nuorten osuuden prosentteina kysymyksen vastanneista ko. ikäluokassa. Koetun terveyden on todettu kuvaavan nuorten hyvinvointia, toimintakykyä, terveyspalvelujen käyttöä ja terveyskäyttäytymistä. Perhetekijöillä ja terveyskäyttäytymisellä, kuten liikunnan harrastamisella, unella, tupakoinnilla ja alkoholin käytöllä, on yhteys nuorten itsearvioitun terveyteen. Kouluissa, oppilaitoksissa ja opiskeluhoollissa voidaan vaikuttaa lasten ja nuorten kokemuksiin omasta terveydestä esimerkiksi yhteisöllisen opiskeluhoollon keinoin. Sen avulla edistetään oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta. Lisäksi lapsilla ja nuorilla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhoollon kuten koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluihin. On tärkeää kiinnittää erityistä huomiota terveytensä huonoksi tai keskinkertaiseksi kokeviin lapsiin ja nuoriin sekä ottaa huomioon lasten ja nuorten perhetausta ja mahdollinen terveydellinen riskikäyttäytyminen. Erot toisen asteen opiskelijoiden välillä kuvaavat tarvetta ja onnistumista terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisessa.</p>	<p>1</p>
<p>Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus, % 20 vuotta täyttäneistä, koulutusryhmittäin</p>	<p>Terveydentila</p>	<p>työikäiset ja iäkkäät</p>	<p>Terve Suomi (THL). Sotkanet 4337, 4338, 4339.</p>	<p>Indikaattori ilmaisee terveytensä enintään keskitasoiseksi kokevien prosenttiosuuden 20 vuotta täyttäneistä koulutusryhmittäin. Koetulla terveydellä tarkoitetaan henkilön ilmaisemaa kokemusta omasta yleisestä terveydentilastaan. Koettuun terveyteen vaikuttavat mm. henkilön tiedossa olevat todetut sairaudet, erilaiset oireet, toimintakyky ja elintavat. Indikaattori ennustaa yksilötasolla hyvin kuolessuutta, toimintakykyä, laitoshoidon päätymistä ja terveyspalvelujen käyttöä. Suositellaan katsottavaksi ikäryhmiä tarkemmin: 20-64, 65+, 75+.</p>	<p>1</p>
<p>THL:n sairastavuusindeksi, ikävakioutu</p>	<p>Terveydentila</p>	<p>työikäiset ja iäkkäät</p>	<p>Sairastavuusindeksit (THL). Sotkanet 243. (Huom. Keväästä 2023 alkaen tämän indikaattorin korvaa uusi kansallinen terveysindeksi, joka toteutetaan THL:n ja Kela yhteistyönä.)</p>	<p>Indeksi kuvaa kuntien ja alueiden väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon. Indeksissä on otettu huomioon seitsemän eri sairausryhmää ja neljä eri painotusnäkökulmaa, joista sairauksien merkitystä arvioidaan. Indeksissä sisältyvät sairausryhmät ovat syöpä, sepelvaltimotauti, aivoverisuonisairaudet, tuki- ja liikuntaelsairaudet, mielenterveyden ongelmat, tapaturmat ja dementia. Ikävakioutu ilmaisee kuinka sitä osaa alueiden välisistä eroista, joka ei johdu ikärakenteiden erilaisuudesta.</p>	<p>1</p>
<p>Todettuja klamydiainfektioita / 100 000 asukasta</p>	<p>Terveydentila</p>	<p>nuoret ja työikäiset</p>	<p>Tartuntatautirekisteri (THL). Sotkanet 738.</p>	<p>Indikaattori ilmaisee vuositason todetut klamydiainfektioita 100 000 asukasta kohti (laboratorioiden ilmoitukset positiivisista klamydiaoljyöksistä). Hoidontarpeen arviointi (lisääntymässä vai vähenemässä). Klamydian aiheuttama tulehdus on yleinen ja se aiheuttaa terveyshaittoja, joiden tutkiminen ja hoito on kallista. Tulehduksen varhainen hoito vähentää jälkitauteja. Kaikista hedelmättömyystapauksista tulehduksen jälkitila aiheuttaa noin neljäsosan. Tulehduksen aiheuttama hedelmättömyys on ehkäistävissä.</p>	<p>1</p>

<p>Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaisista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p>	Mielenterveys	lapset	Kouluterveyskysely (THL). Sotkanet 328, 346, 337.	<p>Indikaattori ilmaisee kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kokeneiden lasten/nuorten osuuden (%) ko. ikäluokassa, jotka vastasivat Kouluterveyskyselyn ko. kysymykseen. Kuvaava nuorten mielenterveyttä. Ahdistuneisuus on nuorilla yleisimpiä mielenterveyden ongelmia. Lasten ja nuorten mielenterveyden ongelmat rasittavat hoitojärjestelmää erityisesti yleisyyden ja pitkäkestoisuuden vuoksi. Palvelujen, avun ja tuen tarve. Ohimenevillä ahdistuksen tunteilla ei ole taloudellisia vaikutuksia. Ahdistushäiriö sen sijaan vaikeuttaa nuoren pärjäämistä opiskelussa ja muista lännukaisista haasteista suoriutumista. Ahdistushäiriö altistaa myös masennuksen ja mahdollisesti päihdehämöön synnyille, jotka voivat vaikeuttaa myöhempiä työelämään pääsyä tai siitä suoriutumista. Erot toisen asteen opiskelijoiden välillä kuvaavat tarvetta ja onnistumista terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisessa.</p>	1		1
<p>Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus, % 20 vuotta täyttäneistä, koulutusryhmittäin</p>	Mielenterveys	työkäiset ja iäkkäät	Terve Suomi (THL). Sotkanet 4358, 4359, 4360.	<p>Indikaattori ilmaisee psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuuden (%) 20 vuotta täyttäneistä koulutusryhmittäin. Merkittävä psyykinen kuormittuneisuus viittaa siihen, että henkilöillä on mieliala- tai ahdistuneisuushäiriö tai jokin muu mielenterveyshäiriö. Indikaattori kuvaa mielenterveyshäiriöiden yleisyyttä alueella. Väestön sairaustaakasta merkittävä osa johtuu mielenterveyden häiriöistä. Mielenterveyshäiriöt ovat yleisiä ja heikentävät elämänlaatua enemmän kuin useimmat ruumiilliset sairaudet. Mielenterveyshäiriöt lisäävät myös riskiä sairastua muihin sairauksiin, kuten sydän- ja verisuonisairauksiin ja masennukseen. Mielenterveyshäiriöt heikentävät toimintakykyä ja ovat suurin työkyvyttömyyttä aiheuttava sairausryhmä. Alueiden, joilla on runsaasti psyykkistä kuormittuneisuutta, tulisi panostaa mielenterveyden edistämiseen ja mielenterveyspalvelujen kehittämiseen. Suositellaan katsottavaksi ikäryhmiä tarkemmin: 20-64, 65+, 75+.</p>			1
<p>Mielenterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18-34 vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä</p>	Mielenterveys	nuoret	Eläketilastot (ETK). Sotkanet 5032.	<p>Indikaattori ilmaisee mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden (F00 - F99) vuoksi työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä työkyvyttömyyseläkettä saaneiden osuuden prosentteina 18 - 34-vuotiaasta väestöstä tilastovuoden lopussa. Työkyvyttömyyseläkkeet käsittelevät toistaiseksi myönnettyjä eläkkeitä ja määräaikaiset kuntoutustuet. Työkyvyttömyyseläkkeelle päätyminen mielenterveyshäiriön vuoksi heijastaa usein työhön kuntoutumisen ja työllistymistä edistävien toimien puuttamista. Indikaattori kuvaa, kuinka aktiivisia ovat maankunnan työhön kuntoutumista ja työllistymistä edistävät toimet mielenterveyshäiriötä sairastaville. Nuoren aikuisen pysyvään työkyvyttömyyteen liittyy monia kustannuksia. Jos henkilö jää esimerkiksi 25-vuotiaana eläkkeelle, yksinomaan eläkekustannukset voivat nousta yli miljoonaan euroon. Vastaava säästö on saavutettavissa, mikäli henkilö kuntoutuu työelämään.</p>			1
<p>Tyytyväinen elämänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5 luokan oppilaisista, 8. ja 9. luokan oppilaisista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p>	Elämälaatu	lapset	Kouluterveyskysely (THL). Sotkanet 4700-4702, 4811.	<p>Indikaattori ilmaisee niiden lasten/nuorten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, jotka ovat erittäin tai melko tyytyväisiä elämänsä tällä hetkellä. Tyytyväisyydellä elämään on suuri merkitys lasten ja nuorten myönteiselle kehitykselle ja se suojaa psyykkisiltä ongelmilta. Lapsuudessa ja nuoruudessa elämään tyytyväisyyden vaikuttavat seuraavat tekijät: Elämäkokemukset ja ihmissuhteet perheessä ja kavereissa, kokemus elämässä pärjäämisestä ja elämän olemisesta hallinnassa, tunne omasta arvokkuudesta, tunne päivittäisten tekemisten merkityksellisyydestä, tunne siitä että elämällä on päämäärä ja tarkoitus, lapsuudenkodin ongelmat tai myönteinen ilmapiiri, menestyminen koulussa, tunne kouluyhteisöön kuulumisesta, itsentuntemus, itseunto, perherakenne (korkeimman sosioekonomisen kolitaustan omaavat nuoret tyytyväisimpiä). Lasten ja nuorten kokemus tyytyväisyyden elämään voi suojella lasta tai nuorta esimerkiksi stressin kielteisiltä vaikutuksilta sekä ehkäistä psyykkisiä ongelmia ja ei-toivottua psykopatologista käyttäytymistä. Kouluissa toteutetuilla, lasten ja nuorten sosiaalisia taitoja, tunnetaitoja ja henkilökohtaisia vahvuuksia vahvistavilla interventioilla on todettu myönteisiä vaikutuksia lasten ja nuorten kehitykseen.</p>	1		1
<p>Elämälaatussa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus, % 20 vuotta täyttäneistä</p>	Elämälaatu	työkäiset ja iäkkäät	Terve Suomi (THL). Sotkanet 4270.	<p>Indikaattori ilmaisee elämälaatussa hyväksi tuntevien osuuden (%) 20 vuotta täyttäneistä. Elämälaadussa on kyse yksilön arviosta elämästään siinä kulttuuri- ja arvopäristössä, jossa hän elää, ja suhteessa hänen omiin päämääriinsä, odotuksiinsa, arvoihinsa ja muihin hänelle merkityksellisiin asioihin. Jos tämä kokoaava elämälaatumittari saa jollakin alueella matalan arvon suhteessa esimerkiksi koko maahan, olisi hyvä pyrkiä tunnistamaan ilmiön taustalla vaikuttavia tekijöitä. Suositellaan katsottavaksi ikäryhmiä tarkemmin: 20-64, 65+, 75+.</p>			1
<p>Työkykyänsä heikentyneiksi (enintään 7/10) arvioivien osuus, % 20 vuotta täyttäneistä, koulutusryhmittäin</p>	Työkyky	työkäiset	Terve Suomi (THL). Sotkanet 4253, 4254, 4255.	<p>Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden koulutusryhmittäin 20-74-vuotiaista, jotka tuntevat työkykyänsä heikentyneiksi. Väestön työkyky ja työhyvinvointi vaikuttaa monella tavalla yhteiskunnan, kuntien ja työpaikkojen toimintaan. Se vaikuttaa erityisesti sairauspoissaolojen, työkyvyttömyyseläkkeiden, työtapatuimien, presentieismien (työntekijä tulee töihin sairaana tai muuten huonokuntoisena) ja sairaanhoitokustannusten määrään. Näiden tekijöiden kansantaloudellinen merkitys on suuri. Väestön elinvoimaisuus, työkykyisyys, on terveys- ja hyvinvointipolitiikan keskeinen päämäärä ja linjassa kansantalouden työllisyyttä tukevien ja työuria pidentävien toimenpiteiden kanssa.</p>			1
<p>Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista</p>	Työkyky	työkäiset	Eläketilastot (ETK). Sotkanet 2424.	<p>Indikaattori ilmaisee työkyvyttömyyseläkettä vuoden lopussa saaneiden 16 - 64-vuotiaiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä. Työkyvyttömyyseläkkeen saaminen ilmaisee pitkäaikaista tai pysyvää työkyvyttömyyttä. Yleisimmät sairausryhmät sen taustalla ovat mielenterveyden häiriöt ja tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, yksittäisistä sairauksista depressio ja selkäsairaudet. Työkyvyttömyys ilmentää vain osin sairastavuutta, sillä eläkkeelle hakeutumiseen vaikuttaa myös mm. henkilön taloudellinen tilanne ja työttömyys.</p>			1
<p>100 metrin matkan juoksemisessa suuria vaikeuksia, % 20-64 -vuotiaista</p>	Toimintakyky	työkäiset	Terve Suomi (THL). Sotkanet 4362.	<p>Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden 20-64-vuotiaista, joille 100 metrin matkan juokseminen on erittäin vaikeaa tai mahdotonta. Vaikeudet juoksemisessa voivat johtua tuki- ja liikuntaelimestön tai hengitys- ja verenkiertoelimestön kunnan heikentymisestä. Ne ovat alkava liikkumiskyyn heikkenemisen merkki ja voivat johtaa myöhemmin kävelyrajoituksiin ja sitä myöten vakavampiin toimintarajoituksiin. Varhain alkava kunnan rapistuminen johtaa suurempaan avun- ja palveluiden tarpeeseen iäkkään lisäksi sosiaali- ja terveyskustannuksia.</p>			1
<p>500 metrin matkan kävelemisessä suuria vaikeuksia kokevien osuus, % 65 vuotta täyttäneistä</p>	Toimintakyky	iäkkäät	Terve Suomi (THL). Sotkanet 4374.	<p>Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden 65 vuotta täyttäneistä, joille puolen kilometrin matkan käveleminen on erittäin vaikeaa tai mahdotonta. Indikaattori on liikkumiskyyn mittari, ja se soveltuu erityisesti iäkkään väestön liikkumiskyyn arviointiin. Kykyä kävellä puolisella kilometrillä (esimerkiksi lähikauppaan) voidaan ainakin taajamissa pitää yhtenä edellytyksenä sille, että pystyy asumaan itsenäisesti kotonaan. Liikkumiskyky on tärkeää elämänlaadun, omatoimisuuden ja itsenäisen selviytymisen kannalta. Liikkumiskyyn huonontuminen on usein ensimmäinen merkki siitä, että toimintakyky on alkanut heikentyä. Liikkumiskyyn vaikeudet ennustavat päivittäistöiden vaikeutumista, kaatumisia sekä laitoshoidon joutumista. Liikkumisvaikeudet kaventavat ihmisen elinpiiriä, aiheuttavat yksinäisyyden tunnetta ja lisäävät palvelujen tarvetta.</p>			1
<p>Itsestä huolehtimisessa vähintään suuria vaikeuksia kokevien osuus, % 75 vuotta täyttäneistä</p>	Toimintakyky	iäkkäät	Terve Suomi (THL). Sotkanet 4536.	<p>Indikaattori kuvaa sitä ikästä väestönosaa, joilla on suuria vaikeuksia suoritua päivittäisistä perustoiminnoista, kuten peseytymisestä tai WC-käynnistä. Arjesta suoriutuminen ja hyvä toimintakyky ovat tärkeitä osa elämänlaatua. Ne ovat edellytyksiä sille, että pystyy asumaan itsenäisesti omassa kodissaan. Vaikeudet merkitsevät, että iäkkäs henkilö tarvitsee apua joko läheisiltään tai kunnan tai yksityisen palvelutuottajan järjestämänä. Toimintakyyn heikkeneminen aiheuttaa avun tarvetta ja siten riippuvuutta muista ihmisistä. Sosiaalinen piiri kapenee, ellei ilman muiden apua pääse osallistumaan itselleen tärkeisiin asioihin. Se johtaa helposti yksinäisyyden lisääntymiseen ja elämänlaadun huonontumiseen. Asuinympäristö ja apuvälineet osaltaan vaikuttavat siihen, miten helppoa tai vaikeaa suoriutuminen on. Väestön ikääntymässä sellaisten vanhusten määrä, joilla on muistisairauksien tai muiden pitkäaikaisten sairauksien vuoksi avun tarvetta, tulee kasvamaan. Se lisää entisestään palvelujärjestelmän kuormitusta. Panostaminen iäkkäiden ihmisten toimintakyyn ylläpitoon ja edistämiseen on kannattavaa, ja se parantaa myös heidän edellytyksiään osallistua omistensa hoivaan. Kun iäkkään henkilön toimintakyky jo heikentynyt siinä määrin, että apua arjessa tarvitaan, on pidettävä huoli siitä, että hän saa tarvitsemansa avun ja palvelut. Ne voivat olla terveys- ja kuntoutuspalvelujen lisäksi mm. koti- ja asumispalveluita, omaishoidon palveluita tai erilaisiin etuuksiin liittyviä asioita. Kunnilla, yhteistyössä järjestöjen kanssa, tulee olla tarjolla myös toimintaa yksinäisyyden ehkäisemiseksi ja sosiaalisen vireyden ylläpitämiseksi. Toimintakyyn heikentymisen ehkäisemiseksi on tärkeää, että kaikkien iäkkään henkilön hoivaan osallistuvilla ammattilaisilla on toimintakykyä tukeva ja kuntouttava työote.</p>			1

Apua riittämättömästi saavien osuus väestöstä, % 75 vuotta täyttäneistä	Toimintakyky	iäkkäät	Terve Suomi (THL). Sotkanet 4382.	Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden 75 vuotta täyttäneistä, jotka saavat arkipäivän askareissa riittämättömästi apua tai eivät ollenkaan. Indikaattori mittaa tyydyttymättömyyttä avuntarvetta. Toimintakyvyn heikkeneminen aiheuttaa avun tarvetta ja siten riippuvuutta muista ihmisistä. Sosiaalinen piiri kapenee, ellei ilman muiden apua pääse osallistumaan itselleen tärkeisiin asioihin. Se johtaa helposti yksinäisyyden lisääntymiseen ja elämänlaadun huonontumiseen. Toimintakyvyn heikkenemisestä johtuva avun tarve merkitsee kalliita yhteiskunnan tuottamia palveluita tai omaisten merkittävää osallistumista hoivaan. Kun iäkkään henkilön toimintakyky jo heikentynyt siinä määrin, että apua arjessa tarvitaan, on pidettävä huoli siitä, että hän saa tarvitsemansa avun ja palvelut. Ne voivat olla terveys- ja kuntoutumispalvelujen lisäksi mm. koti- ja asumispalveluita, omaishoidon palveluita tai erilaisiin etuuksiin liittyviä asioita. Kunnilla, yhteistyössä järjestöjen kanssa, tulee olla tarjolla myös toimintaa yksinäisyyden ehkäisemiseksi ja sosiaalisen vireyden ylläpitämiseksi. Toimintakyvyn heikentymisen ehkäisemiseksi on tärkeää, että kaikkien iäkkään henkilön hoivaan osallistuvilla ammattilaisilla on toimintakykyä tukeva ja kuntouttava työote.			1	1
Tuntee itsensä usein yksinäiseksi, % 4. ja 5 luokan oppilasta, 8. ja 9. luokan oppilasta, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	Osallisuus	lapset	Kouluterveyskysely (THL). Sotkanet 4816, 4712-4714.	Indikaattori ilmaisee yksinäiseksi itsensä tuntevien lasten/nuorten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Indikaattori kuvaa osallisuutta heijastelee miten alue on onnistunut yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamisessa (LOS § 6 toteutuminen).	1			1
Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 4. ja 5 luokan oppilasta, 8. ja 9. luokan oppilasta, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	Osallisuus	lapset	Kouluterveyskysely (THL). Sotkanet 4812, 4703-4705.	Indikaattori ilmaisee niiden lasten/nuorten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, jotka eivät koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä.				1
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % 4. ja 5 luokan oppilasta, 8. ja 9. luokan oppilasta, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	Osallisuus	lapset	Kouluterveyskysely (THL). Sotkanet 4831, 329, 347, 338.	Indikaattori ilmaisee niiden lasten/nuorten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, jotka eivät pysty juuri koskaan keskustelemaan vanhempiensa kanssa omista asioistaan. Indikaattori heijastelee miten alue on onnistunut vanhemmuuden tuen tehtävässään (LOS § 18 toteutuminen).	1			1
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalveluksessa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä	Osallisuus	nuoret	Työssäkäyntitilasto (Tilastokeskus). Sotkanet 5387.	Indikaattori ilmaisee syrjäytymisriskissä olevien nuorten ja nuorten aikuisten osuuden ikäluokasta 15 - 24-vuotiaat. Syrjäytymisriskissä ovat nuoret, jotka eivät opiskele, työskentele tai ole varusmiespalveluksessa. Tutkimusten mukaan NEET-nuoret (not in employment, education or training) voivat useilla hyvinvoinnin osa-alueilla keskimääräistä heikommin, heidän työllistymisensä on epävarmempaa ja he jäävät keskimääräistä useammin perustasteen koulutuksen varaan.). Kaikki NEET-nuoret eivät kuitenkaan ole syrjäytyneitä tai syrjäytymisriskissä; joutuessaan on myös väli vuoden pitkä, pääsykokeisiin lukijoita, perhevapailla olijoita ja niitä, jotka pitävät vapaata armeijan päättymisen ja opiskelun aloittamisen välillä. Seuratutkimuksen mukaan kuitenkin etenkin pitkittyessään NEET-status yhdistyy monenlaisiin hyvinvointiongelmien, kuten psyykenlääkkeiden tai toimeentulotuen käyttöön, rikostuomioon tai psykiatriseen hoitoon. Jo lyhytkestoinen tilanne lisää selvästi näiden hyvinvointiongelmien riskiä, sitä enemmän, mitä nuoremmista oli kysymys. Hyvinvointialue voi luoda sektorirajat ylittäviä ratkaisuja ja toimintamalleja nuorten koulutautumisen ja työelämään kiinnittymisen parantamiseksi.				1
Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus, % 20 vuotta täyttäneistä	Osallisuus	työikäiset ja iäkkäät	Terve Suomi (THL). Sotkanet 4284.	Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden 20 vuotta täyttäneistä, jotka tuntevat itsensä yksinäiseksi melko usein tai jatkuvasti. Yksinäisyys on yksi psykososiaalisen hyvinvoinnin indikaattori. Yksinäisyyden tunne on subjektiivinen kokemus, joka koetaan yleensä epämiellyttäväksi. Yksinäisyyden kokemuksen syynä on yleensä sosiaalisten suhteiden puute. Suositellaan katsottavaksi ikäryhmiä tarkemmin: 20-64, 65+, 75+.			1	1
Aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus, % 20-64-vuotiaista	Osallisuus	työikäiset	Terve Suomi (THL). Sotkanet 4292.	Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden 20 - 64-vuotiaista, jotka osallistuvat aktiivisesti järjestötoimintaan tms. Sosiaalinen aktiivisuus vähentää riskiä sairastua moniin vakaviin sairauksiin kuten infektioihin, sydänsairauksiin ja masennukseen. Sosiaalisesti aktiivisilla ihmisillä on pienempi kuolleisuuden ja pitkäaikaiseen hoitoon sijoittamisen riski kuin sosiaalisiin toimintoihin vähemmän osallistuvilla.			1	1
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysisistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilasta, 8. ja 9. luokan oppilasta, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	Tapaturmat ja väkivalta	lapset	Kouluterveyskysely (THL). Sotkanet 4890 ja 4956-4958.	Indikaattori ilmaisee niiden lasten/nuorten osuuden (%) kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, jotka ovat kokeneet vanhempien tai muun huoltajien aikuisen fyysisistä väkivaltaa vuoden aikana. Lapsen tai nuoren kaltoinkohtelu ja fyysinen väkivalta aiheuttaa lapselle tai nuorelle runsaasti haittoja sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Fyysisen väkivallan kokeminen voi aiheuttaa fyysisiä vammoja, tunne-elämään ja käyttäytymiseen liittyviä ongelmia sekä pitkäaikaisina seurauksina erilaisia sairauksia. Fyysinen pahoinpitely voi johtaa lapsen kuolemaan. Fyysisen väkivallan kohteeksi joutuneiden lasten ja nuorten älyllisen kehityksen on todettu hidastuneen. Lisäksi fyysisen väkivallan on todettu lisäävän psyykkisten ongelmien riskiä kuten ahdistuneisuutta ja masentuneisuutta. Fyysinen väkivalta ja kaltoinkohtelu johtaa lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksen häiriintymiseen, millä itsessään on vakavia seurauksia. Lapsena fyysisen väkivallan ja pahoinpitelyn kohteeksi joutuneet lapset pahoinpitelävät aikuisuudessa suuremmalla todennäköisyydellä kumppaniaan tai osallistuvat muuhun rikolliseen toimintaan kuin muilla keinoilla kasvatetut ikätoverinsa. Väkivalta voi olla ennaltaehkäisyä, matalan kynnyksen palveluja, vertaisryhmätoimintaa sekä perus- ja erityispalveluja, joiden tarvetta indikaattori kuvaa.	1			1
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 0-6 -vuotiaat, 7-14 -vuotiaat, 15-24 -vuotiaat potilaat / 10 000 vastaavanikäistä	Tapaturmat ja väkivalta	lapset	Erikoissairaanhoitotilasto (THL), Perusterveydenhuoltotilasto (THL). Sotkanet 3025, 3027, 3029.	Indikaattori ilmaisee vuoden aikana päädiagnoosilla vammat, myrkytykset ja eräät muut ulkoisten syiden seuraukset (ICD 10: S00-T78) sairaalahoitossa olleiden 0-24 -vuotiaiden osuuden kymmentä tuhatta vastaavanikäistä kohti. Sairaalahoido sisältää sekä julkisen sektorin (kunnat, kuntayhtymät ja valtio) että yksityisen sektorin järjestämän sairaalahoidon. Tapaturmat ovat yleisin alle 25-vuotiaiden kuolinsyy. Perusta turvallisuudelle luodaan lapsuudessa. Elämänhallintaan ja tapaturmien ehkäisyyn liittyviä taitoja kannattaa harjoitella. Esimerkiksi hyvät motoriset taidot ja kunto, turvallinen koti, vanhempien ja nuorten alkoholin ja muiden päihteiden käytön vähentäminen, esteettömät ja hyvin valaistut ympäristöt sekä asianmukaisten turvavälineiden käyttö suojaavat tapaturmilta.				1
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta	Tapaturmat ja väkivalta	kaikki	Erikoissairaanhoitotilasto (THL), Perusterveydenhuoltotilasto (THL). Sotkanet 3037.	Indikaattori ilmaisee vuoden aikana päädiagnoosilla vammat, myrkytykset ja eräät muut ulkoisten syiden seuraukset (ICD 10: S00-T78) sairaalahoitossa olleiden potilaiden osuuden 10 000 asukasta kohti.			1	1
Päivittäisen elämänsä turvattomaksi kokeneiden osuus, % 20 vuotta täyttäneistä	Tapaturmat ja väkivalta	työikäiset ja iäkkäät	Terve Suomi (THL). Sotkanet 5576.	Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden 20 vuotta täyttäneistä, jotka kokevat päivittäisen elämänsä turvattomaksi. Turvattomuuden tunne voi heikentää elämänlaatua ja vaikuttaa arkiseen toimintaan esimerkiksi niin, että ihminen välttelee ulkona liikkumista. Turvattomuuden tunne on yleisempää haavoittuvassa tai epävarmassa sosioekonomisessa asemassa olevilla. Naiset kokevat turvattomuuden tunnetta yleisesti ottaen enemmän kuin miehet. Myös kuuluminen etniseen vähemmistöön, matala tulotaso, heikko koulutus ja epävakaa työmarkkina-asema voivat lisätä turvattomuuden tunnetta. Turvallisuuden tunteessa on tutkimusten mukaan alueellisia eroja. Alueellisesti turvallisuus liitetään mielikuvana vahvemmin maaseutuun kuin kaupunkiin. Suurissa kaupungeissa pelätään rikoksen uhriksi joutumista, kun taas maaseudulla ollaan huolissaan turvallisuuspalveluiden heikkenemisestä. Iäkkäiden henkilöiden turvallisuuden tunnetta lisäävät hyväksi koettu terveydentila, sosiaaliset verkostot, turvalliseksi koettu asuin ympäristö sekä elämänhallinnan tunne. Turvattomuuden tunnetta aiheuttavat mm. heikentynyt toimintakyky, yksinäisyys, kaatumispelko ja tunne siitä, ettei voi kontrolloida arkeaan omassa kodissaan. Esimerkiksi kaatumisen pelko voi iäkkäillä johtaa kiertäeseen, jossa liikkumisen ja sosiaalisten suhteiden vähentyminen aiheuttavat toimintakyvyn alentumista, lisäten kaatumisriskiä.				1

Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavanikäisestä väestöstä	Tapaturmat	iäkkäät	Erikoissairaanhoidotilasto (THL), Perusterveydenhuollotilasto (THL). Sotkanet 699.	Indikaattori ilmaisee kaikkien vuoden aikana 65 vuotta täyttäneille sattuneiden ja sairaalassa hoidettujen lonkkamurtumien (sivu- tai päädiagnoosi S72) lukumäärän prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä. Lonkkamurtumat voidaan ymmärtää kuvaavan laajemmin iäkkään väestön terveyttä ja toimintakykyä. Lonkkamurtumien riskitekijöitä ovat kaatumiselle altistavat tekijät, kuten heikentynyt tasapaino, heikentynyt lihaskunto, monilääkitys, hoitamattomat sairaudet, huono ravitus, heikentynyt näkökyky, alentunut kognitiivinen toimintakyky sekä ympäristön ja yksilön toimintakyvyn välinen epäsuhta. Murtumien syntymiseen kaatuessa voi liittyä myös luuston normaalia poikkeavaa haurastumista. Yhden lonkkamurtuman hoito maksaa liki 20 000 € ja uusinta- tai korjaushoidon kustannus on keskimäärin 12 800 €. Kaatumisia ja lonkkamurtumia voidaan ennaltaehkäistä.	1		
Tehdyt toimet Sote-palveluissa							
Terveystarkastus toteutuu lapsella / nuorella laadukkaasti, % 4. ja 5. luokan oppilasta, % 8. ja 9. luokan oppilasta.	Sosiaali- ja terveystoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	lapset	Kouluterveyskysely (THL). Sotkanet 4843, 4808.	Indikaattori ilmaisee niiden peruskoulun 4. ja 5. luokkalaisten / 8. ja 9.luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, jotka kokevat, että terveystarkastus toteutuu laadukkaasti. Terveystarkastus voi olla laaja tai määräaikainen. Indikaattori perustuu kysymykseen: miten seuraavat asiat toteutuivat tämän luokan aikana tehdyssä terveystarkastuksessa 1) puhuttiin minulle tärkeistä asioista, 2) mielipidettäni kuunneltiin, 3) puhuttiin kotiasioistani ja 4) uskalsin kertoa asioistani rehellisesti. Vastausvaihtoehdot: 1) samaa mieltä, 2) ei samaa eikä eri mieltä ja 3) eri mieltä. Indikaattorissa ovat mukana ne vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet kaikkiin osioihin vaihtoehdon 1, ja jotka ovat käyneet tämän luokan aikana tehdyssä terveystarkastuksessa.			1
Laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan kirjallinen arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa, % peruskouluista	Sosiaali- ja terveystoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	lapset	TEAvisari (THL). Sotkanet 5396.	Indikaattori ilmaisee niiden peruskouluista hyvinvointialueella, joissa laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan kirjallinen arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Opettajan antama arvio on tärkeä osa lapsen kokonaisvaltaista kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin arviointia ja tuen tarpeiden varhaista tunnistamista. Moniammatillinen yhteistyö laajassa terveystarkastuksessa tukee koulun ja kodin välistä yhteistyötä ja lapsen hyvinvoinnin edistämistä.	1		1
Lääkäreiden henkilöstömitoitus kouluterveydenhuollossa oppilasta / henkilötyövuosi	Sosiaali- ja terveystoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	lapset	TEAvisari (THL). Sotkanet 5152.	Indikaattori ilmaisee terveyskeskuksen vastuulla olevien kouluisten lukumäärän suhteutettuna kouluterveydenhuollon lääkärin työpanokseen henkilötyövuosiksi muutettuna. Tarkastellaan millainen on tilanne verrattuna kansalliseen suositukseen, jossa kokopäiväistä koululääkäriä kohti tulee olla korkeintaan 2100 kouluista tai kouluterveydenhuollon lääkärillä olla yksi työpäivä viikossa 500 oppilasta kohti.			1
Lastenneuvolan terveydenhoitajien henkilöstöresurssi lapsia/henkilötyövuosi	Sosiaali- ja terveystoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	lapset	TEAvisari (THL). Sotkanet 5153.	Indikaattori ilmaisee 0 - 6 -vuotiaiden lasten lukumäärä terveyskeskuksen alueella suhteutettuna terveydenhoitajien työpanokseen lastenneuvolassa henkilötyövuosiksi muutettuna. Tarkastellaan millainen on tilanne verrattuna kansalliseen suositukseen, jossa terveydenhoitajaa kohden saa olla enintään 340 0-6 -vuotiasta lasta.			1
Lastenneuvolan 4-vuotiaiden terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen	Sosiaali- ja terveystoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	lapset	Perusterveydenhuollon avohoidon SPAT-toimenpiteet (THL): https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/avo/perus08/summary_spat_01?alue_0=11810&alue_1=8&alue_2=8&palvelumuoto_0=33780&k%3%A4vii%3%A4ryhm%3%A4_0=131318&ammattiryhm%3%A4_0=30664&ik%3%A4luokat_0=109987&sukupuoli_0=11936&mittari_0=131425&drill-toimenpide=26# (valitse oma alueesi, tuorein vuosi, oikea ikäluokka, ja katso listasta "OAB10 "Terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen"). Jos tietoa ei löydy, tapauksia on 0.	Indikaattori ilmaisee ovatko tarkasteltavana vuotena 4-vuotiaat lapset käyneet lastenneuvolassa laajassa tai määräaikaisessa terveystarkastuksessa ja onko pois jääneiden tuen tarve selvitetty. Indikaattori kuvaa kuinka aktiivisesti maakunnan lastenneuvolassa selvitetään tarkastuksista poisjäävien tuen tarvetta, jonka tiedetään tutkimusten perusteella usein olevan suurempi kuin tarkastuksiin osallistuvilla perheillä. Tuen tarpeen varhainen tunnistaminen sekä tuen ja hoidon viiveetön tarjoaminen edistävät hyvinvointia ja terveyttä. Tarvittava tuki on varhaisvaiheissa kevyemmin peruspalveluissa toteutettavaa ja halvempaa kuin myöhemmin tarjottavat raskaat korjaavat palvelut. Varhain tarjottava tuki mahdollistaa lapsen kasvun ja kehityksen tukemisen viiveettä ja keventää perheille lapsen pahoinvoinnista syntyviä kerrannaisvaikutuksia. Varhainen tunnistaminen mahdollistaa myös muiden perheenjäsenten varhaisen avunsaannin tarvittaessa.			1
Kouluterveydenhuollon 8.luokkalaisten terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen	Sosiaali- ja terveystoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	lapset	Perusterveydenhuollon avohoidon SPAT-toimenpiteet (THL): https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/avo/perus08/summary_spat_01?alue_0=11810&alue_1=8&alue_2=8&palvelumuoto_0=33780&k%3%A4vii%3%A4ryhm%3%A4_0=131318&ammattiryhm%3%A4_0=30664&ik%3%A4luokat_0=109987&sukupuoli_0=11936&mittari_0=131425&drill-toimenpide=26# (valitse oma alueesi, tuorein vuosi, oikea ikäluokka ja katso listasta "OAB10 "Terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen"). Jos tietoa ei löydy, tapauksia on 0.	Indikaattori ilmaisee ovatko tarkasteltavana vuoden aikana 8.luokan päättäneet oppilaat käyneet kouluterveydenhuollon (laajassa tai tavallisessa) terveystarkastuksessa ja onko pois jääneiden tuen tarve selvitetty. Tuen tarpeen varhainen tunnistaminen sekä tuen ja hoidon viiveetön tarjoaminen edistävät hyvinvointia ja terveyttä. Tarvittava tuki on varhaisvaiheissa kevyemmin peruspalveluissa toteutettavaa ja halvempaa kuin myöhemmin tarjottavat raskaat korjaavat palvelut. Varhain tarjottava tuki mahdollistaa opintojen jatkamisen tuotta ja keventää perheille nuoren pahoinvoinnista syntyviä kerrannaisvaikutuksia. Varhainen tunnistaminen mahdollistaa myös muiden perheenjäsenten varhaisen avunsaannin tarvittaessa.			1
Tuhkarokko-, vihuriokko- ja sikotautirokotuskattavuus eli MPR-rokotteen 1. annoksen kattavuus	Sosiaali- ja terveystoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	lapset	Rokotusrekisteri (THL), Väestörakenne (Tilastokeskus). Sotkanet 3866.	Indikaattori ilmaisee kuinka suuri osuus lapsista on saanut MPR-rokotuksen ensimmäisen annoksen. 11 - 24 kuukauden iässä MPR-rokotuksen saaneiden lasten osuus lapsista, jotka raportoituvoona täyttävät kolme vuotta. Tutkimusten mukaan 95-97 % rokotuskattavuutta pidetään riittävänä synnyttämään nk. laumasuojan, joka estää tautien laajempaa leviämistä väestössä. Mikäli rokotuskattavuus jää alhaiseksi, johtaa tämä merkittävään epidemiariskiin. Korkea rokotuskattavuus edellyttää riittävää ja asianmukaisesti koulutettua neuvoloiden henkilöresurssia (terveydenhoitajat, lääkärit), hyvin järjestettyä saavutettavia neuvolapalveluita, rokotuskattavuuden tavoitteellista seurainta ja rokotamatta jääneiden lasten huoltajien aktiivista kontaktointia. Sosiaalisesti huono-osaisen tai erityistä tukea tarvitsevien perheiden ja muiden erityisryhmien, kuten maahanmuuttajien neuvolapalveluihin tulee kiinnittää erityistä huomiota.			1
Liikuntaan liittyvä neuvonta ja ohjaus, % perusterveydenhuollon asiakkaista	Sosiaali- ja terveystoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	työikäiset	Perusterveydenhuollon avohoidon SPAT-toimenpiteet (THL): https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/avo/perus08/summary_spat_01?alue_0=11810&alue_1=8&alue_2=8&palvelumuoto_0=33780&k%3%A4vii%3%A4ryhm%3%A4_0=131318&ammattiryhm%3%A4_0=30664&ik%3%A4luokat_0=109987&sukupuoli_0=11936&mittari_0=131425&drill-toimenpide=26# (valitse oma alueesi, tuorein vuosi, ja katso listasta "OAB36 Liikuntaan liittyvä neuvonta ja ohjaus" tai "SPAT1305 Liikuntaan liittyvä neuvonta ja ohjaus")	Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden perusterveydenhuollon asiakkaista, jotka ovat saaneet lääkärin, hoitajan, fysioterapeutin, toimintaterapeutin tai kodinhoitajan antamaa liikuntaan liittyvää ohjausta tai neuvontaa.			1
Terveyden ylläpitoon liittyvä ravitusohjaus, % perusterveydenhuollon asiakkaista	Sosiaali- ja terveystoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	työikäiset	Perusterveydenhuollon avohoidon SPAT-toimenpiteet (THL): https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/avo/perus08/summary_spat_01?alue_0=11810&alue_1=8&alue_2=8&palvelumuoto_0=33780&k%3%A4vii%3%A4ryhm%3%A4_0=131318&ammattiryhm%3%A4_0=30664&ik%3%A4luokat_0=109987&sukupuoli_0=11936&mittari_0=131425&drill-toimenpide=26# (valitse oma alueesi, tuorein vuosi ja katso listasta "OAB75 Terveyden ylläpitoon liittyvä ravitusohjaus")	Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden perusterveydenhuollon asiakkaista, jotka ovat saaneet lääkärin, hoitajan, fysioterapeutin, toimintaterapeutin tai kodinhoitajan antamaa ravitsemukseen, painonkehitykseen tai aineenvaihduntaan liittyvää ohjausta tai neuvontaa.			1
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä	Sosiaali- ja terveystoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	työikäiset	Perusterveydenhuollotilasto (THL), Työnvälitystilasto (TEM). Sotkanet 5274.	Indikaattori ilmaisee perusterveydenhuollon avohoidon vastaanotoilla 18 - 64-vuotiaille työttömille tehtyjen terveystarkastusten prosenttiosuuden työttömistä. Tutkimusten mukaan työttömät voivat huonommin, ovat sairaampia ja kuolevat aiemmin kuin vastaavanikäiset työlliset. Työttömien terveystarkastusten ansiosta työttömien tilanteet pystytään kartoittamaan paremmin, työttömät ohjautuvat paremmin oikeaan palvelun piiriin ja palvelun avulla pystytään ehkäisemään kansansairauksia. Työttömien terveystarkastukset ja niihin liittyvät palvelut tarjoavat yhden keinoon, jolla voidaan edistää eri väestöryhmien terveyserojen kaventumista ja palvelujen tasa-arvoista saatavuutta.			1

Lääkärin vastaanottoaika riittämättömästi saaneiden osuus, (%) tarvinneista, 20 vuotta täyttäneet, koulutusryhmän mukaan	Sosiaali- ja terveysvoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	työkäiset, iäkkäät	Terve Suomi (THL). Sotkanet 5165, 5166, 5167.	Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden 20 vuotta täyttäneistä, jotka olisivat tarvinneet lääkärin vastaanottoa, mutta palvelua ei saatu tai se ei ollut riittävä. Perustuu kysymykseen: "Oletteko mielestänne saanut riittävästi seuraavia terveyspalveluita 12 viime kuukauden aikana?" Kysymyspatterin alakysymyksenä esitettiin mm. "lääkärin vastaanottoa palveluita". Vastausvaihtoehtoina esitettiin 1) en ole tarvinnut, 2) olisin tarvinnut, mutta palvelua tai etuutta ei saatu, 3) olen käyttänyt, palvelu tai etuus ei ollut riittävä, 4) olen käyttänyt, palvelu tai etuus oli riittävä. Tarkastelusta poistettiin vastausvaihtoehdon 1) en ole tarvinnut vastanneet ja tämän jälkeen tarkastelussa ovat vastausvaihtoehdon 2) olisin tarvinnut, mutta palvelua tai etuutta ei saatu, 3) olen käyttänyt, palvelu tai etuus ei ollut riittävä vastanneiden osuus.			1	1	
Asioinut sähköisesti sosiaali- ja terveyspalveluissa, (%) palveluja käyttäneistä	Sosiaali- ja terveysvoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	työkäiset, iäkkäät	Terve Suomi (THL). Sotkanet 5549-5551.	Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden 20 vuotta täyttäneistä sosiaali- ja terveyspalveluja tarvinneista, jotka ovat asioineet sosiaali- ja terveyspalveluissa internetin välityksellä (esim. ajanvaraus, reseptit, laboratoriotulokset, sosiaalipalveluja tai etuuksia koskevat päätökset). Erityisesti ikääntyneiden ja toimintarajoitteisten käyttöä suositellaan tarkasteltavaksi. Suositellaan katsottavaksi ikäryhmiä tarkemmin: 20-64, 65+, 75+.				1	
Tehdyt toimet muilla toimialoilla kuin sotessa									
Ei ole päässyt kouluterveystoimialalle lukuvuoden aikana yrittämistä huolimatta, % 8. ja 9. luokan oppilaisista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	Sivistystoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	lapset	Kouluterveyskysely (THL). Sotkanet 4802-4804.	Indikaattori ilmaisee niiden nuorten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, jotka eivät ole päässeet kouluterveystoimialan luo, vaikka ovat yrittäneet lukuvuoden aikana. Riittämätön palvelujen saanti ennakoit tulevaa sote-palvelujen lisääntymistä käyttöä.				1	1
Ei ole päässyt koulukuraattorille lukuvuoden aikana yrittämistä huolimatta, % 8. ja 9. luokan oppilaisista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	Sivistystoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	lapset	Kouluterveyskysely (THL). Sotkanet 4805-4807.	Indikaattori ilmaisee niiden nuorten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, jotka eivät ole päässeet koulun terveystoimialan luo, vaikka ovat yrittäneet lukuvuoden aikana. Riittämätön palvelujen saanti ennakoit tulevaa sote-palvelujen lisääntymistä käyttöä.					1
Kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä kouluhygieenin hyönteisten edistämisen tarkastus on tehty peruskoulussa kolmen vuoden välein, % kouluista	Sivistystoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	lapset	TEAvisari (THL). Sotkanet 5309	Indikaattori ilmaisee pistemäärän, joka on oppilasmäärällä painotettu prosenttiosuus kunnan kouluista, joissa tarkastus on tehty kolmen vuoden sisällä. Kunta tarkastaa kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä kouluhygieenin hyönteisten edistämisen kolmen vuoden välein. Tarkastus todennetaan tarkastusraportilla.					1
Päätoimisesti hoidettujen museoiden ja teattereiden saavutettavuus 3/10/20 kilometrin päässä kotoa, % väestöstä	Kulttuuritoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	kaikki	Kulttuuritilasto (Tilastokeskus): https://pxhopen2.stat.fi/sahkoiset_julkaisut/kulttuuritilasto/html/suom0012.htm (Taulukko 13.2).	Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden niistä hyvinvointialueen asukkaista, joilla Valtionosuusjärjestelmän piirissä olevien päätoimisesti hoidettujen museoiden ja teattereiden saavutettavuus on 3/10/20 kilometrin päässä kotoa. Indikaattori kuvaa kulttuuripalvelujen saavutettavuutta. Kulttuuripalveluiden käyttäminen lisää tutkitusti terveyttä ja hyvinvointia.	1				
Kansalaisopiston kulttuurialan opetustunnit/1000 asukasta	Kulttuuritoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	työkäiset ja iäkkäät	Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen. https://vipunen.fi/fi-fi/layouts/15/xviewer.aspx?id=fi-fi/Raportit/Tutkintoon%20johtamaton%20koulutus%20-%20Opetustunnit%20-%20koulutusala.xlsb (Valitse suodattimista "Oppilaitostyyppi" → "Kansalaisopisto" → "Kulttuuriala", uusin tilastovuosi, oppilaitoksen maakunta ja kunnat).	Indikaattori ilmaisee kansalaisopiston kulttuurialan opetustunnit/1000 asukasta hyvinvointialueella. Kulttuuripalveluiden käyttäminen lisää tutkitusti terveyttä ja hyvinvointia.	1				
Kirjastokäynnin / asukas	Kulttuuritoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	kaikki	Kirjastotilasto. https://tilastot.kirjastot.fi/orgs=2%2C80%2C400%2C409%2C537%2C538%2C539%2C540%2C541%2C542%2C543%2C544%2C545%2C546%2C547%2C548%2C549%2C550%2C551%2C552%2C553%2C554%2C555&years=2021&stats=51%2C65%2C68%2C110#results (Valitse uusin tilastovuosi, oma alueesi tai oman alueesi kunnat. Luku laskettava itse per asukas.)	Indikaattori ilmaisee kirjastokäyntien fyysisen lukumäärän/asukas hyvinvointialueella. Kulttuuripalveluiden käyttäminen lisää tutkitusti terveyttä ja hyvinvointia. Maksuttomina ja kaikille avoimena tiloina kirjastot ovat myös tärkeitä kohtaamispaikkoja, tiedonvälityskanavia ja lisäävät asukkaiden osallisuutta.	1				
Kirjojen kokonaislainaus / asukas	Kulttuuritoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	kaikki	Kirjastotilasto. https://tilastot.kirjastot.fi/orgs=2%2C80%2C400%2C409%2C537%2C538%2C539%2C540%2C541%2C542%2C543%2C544%2C545%2C546%2C547%2C548%2C549%2C550%2C551%2C552%2C553%2C554%2C555&years=2021&stats=51%2C65%2C68%2C110#results (Valitse uusin tilastovuosi, oma alueesi tai oman alueesi kunnat. Luku laskettava itse per asukas.)	Indikaattori ilmaisee kirjojen kokonaislainauksen/asukas hyvinvointialueella. Kulttuuripalveluiden käyttäminen lisää tutkitusti terveyttä ja hyvinvointia. Maksuttomina ja kaikille avoimena tiloina kirjastot ovat myös tärkeitä kohtaamispaikkoja, tiedonvälityskanavia ja lisäävät asukkaiden osallisuutta.	1				
Lähiliikuntapaikat ja liikuntapaistot	Liikuntatoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	kaikki	1) Lipas.fi-tietokanta: https://www.lipas.fi/tilastot , 2) OKM:n liikuntaindikaattori-tietokanta: https://minedu.fi/liikuntaindikaattorit	Tarkasteltavia asioita, joiden perusteella voidaan arvioida millainen tilanne on hyvinvointialueen kunnissa: • Liikuntapaikkojen lukumäärä/1000 asukasta: https://www.lipas.fi/tilastot/liikuntapaikat • Kuntien liikuntatoimen toimintameno / asukas € + kunnan investoinnit liikuntaan / asukas €: https://www.lipas.fi/tilastot/talous • Liikuntapaikkojen saavutettavuus ja tarve: https://www.lipas.fi/liikuntapaikat ja kuntien omat tiedot • Katso lisäksi Opetus- ja kulttuuriministeriön Lasten ja Nuorten liikuntaindikaattoreiden tietopalvelusta alueenne kuntien tilanne: https://minedu.fi/liikuntaindikaattorit	1				
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista	Tekninen toimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	lapset	Asunnot ja asuinolot -tilasto (Tilastokeskus). Sotkanet 190.	Indikaattori ilmaisee ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuuden prosentteina kaikista lapsiasuntokunnista. Lapsiasuntokunta on asuntokunta, jossa on vähintään yksi alle 18-vuotias henkilö. Asunto on ahtaasti asuttu, jos siinä asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti, kun keittiötä ei lasketa huonelukuun. Asuminen on tärkeä elinolojen ja hyvinvoinnin osa-alue, joka on yhteydessä myös muihin hyvinvoinnin oluttuuksiin. Asumista kuvaavat indikaattorit kertovat alueen tilanteesta ja tarpeista väestön elinolojen, hyvinvoinnin edistämisen ja eriarvoisuuden kaventamisen näkökulmista.	1				
Liikennevahinkojen uhrin / 1000 asukasta	Tekninen toimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)		Liikennevakuutuskeskus / Onnettomuustietoinstituutti OTI: https://tilastoportaali.vakes.fi/SASVisualAnalyticsViewer/VisuaAnalyticsViewer_guest.jsp?reportName=Liikennevahinkoportit&reportPath=/6.%20Julkisen/1.%20Liikenne/Raportit/&reportViewOnly=true&reportContextBar=true (Valitse "Vammautuneet henkilöt", uusin tilastovuosi ja oma alueesi tai alueesi kunnat)	Indikaattori ilmaisee liikennevahingoissa loukkaantuneet ja kuolleet henkilöt alueella / 1000 asukasta. Vammautuneeksi katsotaan lievimillään henkilö, jolle on korvattu vammojen tarkastuskäynnistä syntynyt kuluja. OTIn vuosittaisiin liikennevahinkotilastoihin on koottu kaikki vakuutusyhtiöiden korvaamat liikennevahingot. Vakuutusyhtiöiden liikennevahinkotilasto, joka on vahinkomäärältään maan laajin liikenneonnettomuustilasto.	1			1	1
Enintään 500 metrin etäisyydellä päivittäistavarakaupasta asuvat, % 75-vuotta täyttäneistä	Tekninen toimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	ikäkkäät	Elinympäristön tietopalvelu Liiteri (SYKE). https://liiteri.ymparisto.fi/ (Tilastot → Valitse alue → Valitse aluetyyppi: maakunta → Valitse esitystapa: maakunnittain → Valitse tilastot: Kauppa ja palvelut → Vähittäiskaupat → Päivittäistavarakaupat → Päivittäistavarakauppojen saavutettavuus, ikääntyneet → Prosentti → Enintään 500m → Valitse vuodet: uusin mahdollinen → Laske. (Huom. ota rasti kaikista muista kohdista pois, ettei datasta tule liian raskasta).	Indikaattori ilmaisee enintään 500 metrin etäisyydellä päivittäistavarakaupasta asuvien 75 vuotta täyttäneiden prosenttiosuuden. Indikaattori kuvaa palveluiden saavutettavuutta.	1				

Enintään 1 kilometrin etäisyydellä säännöllisen liikenteen joukkoliikenteen pysäkeistä asuvat, % asukkaista	Tekninen toimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	kaikki	Elinympäristön tietopalvelu Liitri (SYKE). https://liitri.ymparisto.fi/ (Tilastot → Valitse alue → Valitse aluetyyppi: maakunta → Valitse esitystaso: maakunnittain → Valitse tilastot: Liikkuminen ja liikenne → Joukkoliikenne → Joukkoliikenteen saavutettavuus → Enintään 1 km etäisyydellä säännöllisen liikenteen joukkoliikennepysäkeistä asuvat → Osuus väestöstä → Valitse vuodet: uusin mahdollinen → Laske. (Huom. ota kaikki muut rastit pois, ettei datasta tule liian raskasta.)	Indikaattori ilmaisee enintään 1 kilometrin etäisyydellä säännöllistä liikennettä sisältävästä joukkoliikenteen pysäkeistä asuvien prosenttiosuuden alueen väestöstä (klo 7-18 arkisin vähintään yksi vuoro tunnissa). Indikaattori kuvaa joukkoliikenteen ja palveluiden saavutettavuutta.			
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 4. ja 5 luokan oppilaisista, 8. ja 9. luokan oppilaisista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	Tekninen toimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	lapset ja nuoret	Kouluterveyskysely (THL). Sotkanet 5368-5370.	Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden niistä lapsista/nuorista (%), jotka kokevat, että oppilaitoksen fyysiset työolot ovat häirinneet opiskelua (liika kuumuus, kylmyys, tunkkaisuus, epämiellyttävä haju, ahtaus, melu, kirkkaus tai hämärä). Koulut ovat monissa kunnissa tärkein kunnan ylläpitämä rakennusmassa, joka voi aiheuttaa terveyshaittaa.	1		1
Primääristen pienhiukkasten päästöt (PM2.5, tonnia) alueen kunnissa	Ympäristötoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	kaikki	Suomen Ympäristökeskus SYKE. Data: https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kartat_ja_tilastot/Ilman_epapuhauksien_paastot (Ohje: Valitse otsikko "Päästöt kartalla" ja sen alta etene seuraavasti: Vuosi: Uusin, Luokka: Kokonaispäästöt, Päästöt: Pienhiukkas PM2.5). Valitse kartan yläosasta "kunnat" (ei "ruudukko"). Karttaa voi suurentaa valinnan tarkentamiseksi. Kohdistamalla kursorin tiettyyn kuntaan saa näkyviin valintojen mukaisen päästö määrän kyseisessä solussa. Hyvinvointialueen päästöt ovat summa alueen kuntien päästöistä. Jatkossa on tulossa Kausal Oy:n laskema päästöarvio vuosittain perustuen Syken ALas-kasvihuonekaasupäästölaskentaan. Nämä tiedot tulevat noin vuoden viiveellä.	Indikaattori ilmaisee Suomen tärkeimmän ympäristömyrkyri eli primääristen pienhiukkasten (PM2.5) päästöä. Kokonaispäästöissä yhdistyvät energiantuotannon, teollisuuden, liikenteen, jätteiden ja maatalouden päästöt. Pienhiukkas on aiheuttanut hengitystieoireiden pahentumista ja sydän- ja verisuoneliikemistön tauteja kuten sydäninfarkteja ja aivohalvauksia. Ne myös lisäävät keuhkosyövän riskiä.	1		1
Melusta kärsivien ihmisten määrä hyvinvointialueen yli 100 000 asukkaan kaupungeissa (yli 55 dB vuorokausitaso tai 50 dB yöikaan)	Ympäristötoimi (hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet)	kaikki	Ympäristömeludirektiivin pohjautuvat suurten kaupunkien meluselvitykset	Selvitys ilmaisee melusta kärsivien ihmisten määrän hyvinvointialueen yli 100 000 asukkaan kaupungeissa. Melua pidetään terveydelle haitallisena, kun sen arvo ylittää 55 desibeliä. Yli 100 000 asukkaan kaupungeilla arviointivelvoite EU-meludirektiivin perusteella.	1		1

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet alueella ja alueen kunnissa

Hyte-koordinaattori tai suunnittelija kunnassa, % tiedot toimittaneista alueen kunnista	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet alueella ja alueen kunnissa		TEAvisari (THL). Sotkanet 5142.	Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden alueen kunnista, joissa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.	1		1
Hyvinvointikertomus hyväksytty valtuustossa, % tiedot toimittaneista alueen kunnista	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet alueella ja alueen kunnissa		TEAvisari (THL). Sotkanet 5143.	Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden alueen kunnista, joissa on laadittu kunnanvaltuuston hyväksymä terveydenhuoltolain 12 §:n mukainen laaja hyvinvointikertomus.	1		1
Väestöryhmien välisten terveyserojen raportointi valtuustolle, % tiedot toimittaneista alueen kunnista	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet alueella ja alueen kunnissa		TEAvisari (THL). Sotkanet 5144.	Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden alueen kunnista, joissa raportoitin valtuustolle väestöryhmien välisiä terveyseroja esimerkiksi sosioekonomisen aseman, koulutuksen tai sukupuolen mukaan.	1		1
Asukkaiden osallistumiskeinot kuvattu kunnan verkkosivuilla, % tiedot toimittaneista alueen kunnista	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet alueella ja alueen kunnissa		TEAvisari (THL). Sotkanet 5145.	Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden alueen kunnista, joiden verkkosivuilla on kuntalaisten avoimesti tarkasteltavissa kuvaus kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista ja -keinoista.	1		1
Ennakoarvioinnin käyttö kunnan toiminnassa, % tiedot toimittaneista alueen kunnista	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet alueella ja alueen kunnissa		TEAvisari (THL). Sotkanet 468.	Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden alueen kunnista, joissa on tehty päätös vaikutusten ennakoarvioinnin (EVA) käytöstä kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavien päätösten valmistelussa (esim. sukupuoli- ja sukupolvi- vaikutukset, sosiaaliset vaikutukset, mielenterveysvaikutukset, eri väestöryhmiin kohdistuvat vaikutukset, vaikutukset alueellisiin eroihin).	1		1
Kunta on asettanut tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi, % hyvinvointialueen kunnista	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet alueella ja alueen kunnissa	iäkkäät	Teaavisari (THL). Sotkanet 470.	Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden hyvinvointialueen kunnista, joissa on määritetty toimenpiteitä ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi. Ikääntyneiden osuus kuntien asukkaista lisääntyy voimakkaasti tulevina vuosina, jolloin myös ikäkkäiden palvelutarve lisääntyy. Hyvä ravitsemustila on ikäihmisten terveyden ja hyvinvoinnin edellytys, sillä se pitää yllä toimintakykyä, ehkäisee sairauksia tai lykkää niitä ja nopeuttaa sairauksista toipumista. Hyvä ravitsemustila myös parantaa ikääntyneen kotona asumisen mahdollisuuksia. Ikääntyneet ovat muuta väestöstä alttiimpia vajaaravitsemukselle, joka aiheuttaa inhimillistä kärsimystä sekä mittavia lisäkustannuksia yhteiskunnalle ja terveydenhuollolle. Vastuu ikääntyneiden hyvän ravitsemuksen toteutumisesta jakautuu sekä alueille että kunnille. Vanhuspalvelulaki velvoittaa kuntia tarjoamaan ikääntyneille terveysneuvontaa ja huolehtimaan, että kunnassa on riittävästi ravitsemuksen erityisasiantuntijaa. Alueet puolestaan vastaavat ikääntyneiden ravitsemuksesta osana ikääntyneiden sosiaali- ja terveyspalveluita.			1

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet alueella ja alueen kunnissa: Laadullinen itsearviointi